

mektedir. Burada Anglo-Mısır Sudan kendisini bağımsız Sudan devleti olarak ilân etti ve Moroka ve Tunus'ta kendi bağımsızlığına kavuştu. Halen, Kuzey Afrika ve Yakın Doğu bugün sık sık politik değişmelerin vukubulduğu bir problemlili ve karışık bölge hüviyetini halen muhafaza etmektedir.

BÖLGESEL KARAKTERİSTİKLERİ

İklim : Kuzey Afrika ve Yakın Doğu fizikî yapı ve halkının kültürü yönünden bir çok benzerliklere sahiptir. Güneşli gökyüzü ve hafif yağan yağmur tipiktir. Kuzeybatı Afrika'nın Berberi eyaletleri gibi sahil bölgeleri, Karadeniz sahilleri ve Doğu Akdeniz sulama ihtiyacına lüzum kalmadan ziraat için yeterli yağmuru alırlar. Bu yerlerde tabii bitki örtüsü olarak Akdeniz'in makî orman topluluğunu teşkil eden, dağınik meşe, sedir ağaçları ve araları otlarla kaplı çalılıklar mevcuttur. Bu kışın mutedil yağmura maruz kalan bu yerler ve çok iyi sulanan Nil, Dicle ve Fırat havzaları yerleşmeye ve ziraate çok müsait olduğundan halkın büyük bir çoğunluğu buralarda yaşar.

Akdeniz sahili ile iç kısımlar arasında kalan arazi steplerle kaplıdır. Steppler zaman zaman genellikle kışın yağmur fırtınalarının olduğu yarı kurak iklime sahiptir. Bu otlarla kaplı ovalar ve yaylalar çöllerden daha iyi otlaklık yaparlar. Koyun ve keçi sürülerini barındırırlar. Bazı iyi bölgeler buğday, arpa veya yonca istihsal ederler. Çöllerin doğu göçebeleri yazın uzun süren sıcaklardan ve kuraklıktan kaçınmak için steplere göç ederler.

Kuzey Afrika'nın iç taraflarındaki ve Arabistan'daki çöller çok nadir ve dağınik yağmur alırlar. Dağlardan ve rutubetli tropik bölgelerden nehirlerin çıktığı ve çöle aktığı bazı yerlerde hurma, arpa, pamuk ve sebzelerin yetiştiği vahalar mevcuttur. Çoğunlukla vahalar kıyıları ve su kaynaklarının etrafında küçük yoğun yerleşmelerin olduğu yerlerdedir. Vahalar arasında çölde dağınik göçebe nüfus yaşar ve sürülerinin otlaması için devamlı seyahat ederler.

Halk : Kuzey Afrika ve Yakın Doğu memleketlerinin başta gelen kültürel bağları lisan, din, içtimaî adetler ve ekonomik hayattır. Arapça hakim lisanıdır. Türkçe, Farsça ve İbranice birbiriyle alâkalı dillerdir. Kuran'ın arapçası bütün islâm memleketlerinde yazı dili olarak kullanılmaktadırlar. Konuşma dili yerden yere değişmektedir.

İslâmiyette Arapça dilinin birleştirici gücünü kuvvetlendirmektedir. İslâm'ın en mübarek şehirleri olan Mekke ve Medine Arabistan'

dadır. İslâm dini Mekke istikametine karşı günde beş defa namaz kılmayı ve müktedir olanların Mekke'ye gidip Hacı ünvanını almak isterler. Kûr'an ve diğer dini kitapların orijinalleri Arapça'dır. Türkiye ve İran gibi, hem ırk hemde lisan yönünden Araplarla bir ilgisi olmayan insanların meydana getirdiği memleketler içinde Mekke onların dini merkezleridir. Ve imanı bütün akidelerine bağlıdırlar. İslâmiyet insanları o derece bağlamıştır ki Kuzey Afrika ve Yakın Doğu ve Asya'daki diğer müslüman olanlar bazen islâm Dünyası olarakta anılmaktadır.

İslâmiyet yalnız din vazifesi değil, aynı zamanda bir sosyal adetler sistemi, ekonomik görüşleri ve hükümet kaideleri açıklayan bir hususdur.

Fakirlere zekât vermek islâmiyet tarafından mecbur kılınmıştır. Çöl müslümanları arasında misafirperverlik ananevidir. Ve refah içinde olanlarda bu pek yoktur. Kabile başkanları idarî mesuliyet ve liderlik olduğu kadar dini şahsiyetleri de vardır. Onlar Ekonomik ve Sosyal meselelerde halklarına müşavir ve resmî otorite vazifelerini görmektedirler. Böylece İslâmiyet hayatının bütün safhalarında rol oynamakta ve idareyle, meslekte ve günlük hayatta yakından ilgilenmektedir. Türkiye'de bu böyle değildir. Din ve devlet işleri Batı'da olduğu gibi birbirinden ayrılmış olup en uygununda budur.

Yakın zamanlara kadar koyunculuk, zeytin, buğday ve hurma yetiştirme ve vaha ürünleriyle kırların ürünlerini mübadele tipik ekonomik faaliyetlerden olmuştur. Eşek ve Deve ile yapılan mevzii seyahat tren, otomobil ve uçakla desteklenmiş; Fakat adeta giyinme, yeme ve yapı tarzları aynı İncil ve Kûr'anda tesvir edilen eski Mezopotamya ve Mısır'da olduğu gibidir. Çöller, vahalar ve Akdeniz iklimi gibi coğrafi durumlar kısmen de olsa bu insanların hayatını izah eder. Tam olarak onların hayatını din, tarih ve politikalarıyla anlayabiliriz.

Kuzey Afrika ve Yakın Doğunun kültürel coğrafyasının başlıca temaları Akdeniz ve vaha ziraati göçebe sürücülüğü ve çöller step-ler arasında kervanlarla ticaret yaparlar.

Ziraatin modernleştirilmesi, batılılaşmış şehir inşaatları ve madencilik gelişmesi, mevzii sahaları değiştiren ve onları bölgenin diğer taraflarından ayıran faaliyetlerdir. Genellikle Akdeniz sahilinin yakınında ve üzerinde bulunan bu batılılaşmış noktalar, Avrupa Kültürü barındırabilecek kadar henüz büyük ve çok değildir. Kazablanca, Cezayir, Kahire, ve Bağdat gibi şehirlerin modern Avrupalı bölge-

ğirtiler, salasör, sırtbaşı, çakıllı ve erginiz dereleri ile parçalanmış olup, erozyon mahsulerini bunlar vasıtasıyla ovaya nakledeleler.

Güneydeki bölüm, Palandöken dağları olarak bilinir. Bū bölümde plâto görünüşündeki sıra üzerinde, Kuru dağı (2600 m.), Güller dağı (2500 m.), Kasım dağı (2600 m.), Şeytan dağı (2550 m.), Ebüzulal dağı (3063 m.), Ereğli dağı (2980 m.), Küçük Ejder dağı (2990 m.) ve Büyük Ejder dağı (3176 m.) gibi yükseklikler yer alır.

ETÜT SAHAMIZ :

Bu silsilenin batı ucu ile ilgili derecelerin metaryalı ile ilgilidir. Bunu da önemli olarak Pulur deresi temsil eder.

ILICA OVASI :

Bölgeye hâkim olan fiziksel ayrışma ve ufalanmanın sonucu kuzey ve güneydeki yükseltilerden suların taşıdığı materyal ovanın dolgusunu sağlamış ve şekillendirmiştir.

Ova yer yer düz olmakla beraber yer yer de küçük yarıntı ve tabii kanallarla parçalanmıştır.

Genel dolgu, kum, çakıl (andezit), bazalt, vs.) kil ve mil gibi gevşek materyallerdendir. Küçük dereciklerin düzlüğe açıldığı alanlarda mevzii olarak birikinti konileri teşekkül etmiştir. Bu koniler birbirleri ile birleşerek engebeli bir durum gösteren düzlük olarak görülür. Koniler iklimin bir etkisi olarak gelişmekte ve sürat göstermektedirler.

Morfoloji yönünden sonuç olarak Ilica ve çevresi kuarternerde teşekkül etmiş çöküntü alanının yine bu zamanda oluşan volkanik materyalin dolgusundan ibaret genç oluşuktur. Üzerindeki engebeler bölge iklimine devamlı tesir etmektedir. Dolayısıyla, fay basamağı ile seki düzlüğü, aşıntı ve birikme şekilleri, ovanın karakteristiğidir. Sekilerin yapıları ovanın genç dolgusu ile aynıdır. Fay basamağı tektonik ve diğer şekiller ise aşınma ve birikme olayı ile ilgilidir.

B — İKLİM KOŞULLARI :

Ilica ve çevresine etki yapan faktörlerin başında iklim gelir. Tamamen kara iklimi hâkimdir ve bu sebeple arazide bir çok istifade imkânları kısıtlıdır. Ancak, transit kara yolu ve tren yolu üzerinde olması gelişmesini ve önemini belirtmek yönünden en önemli faktör-

dür. Ayrıca ova genç dolgudur. Ziraat bakımından da çok elverişlidir. Aynı zamanda Ilıca Erzurumun 17 Km. batısında olduğu için, Ilıcanın iklimi Erzurum ikliminden farklı değildir. Ilıca ve yöresi Doğu Anadolu Bölgesi'nin en son kısmı üzerinde bulunduğu için kış mevsimi 6 aya yakın bir süre devam eder. Yağışın mevsimlere göre dağılışı bakımından Ilıca ve yöresi "karasal yağış rejimi" sahası üzerinde yer almaktadır.

Ortalama olarak, kar yağışının başlangıç tarihi Ekim ayının sonuna rastlar.

Son kar yağışının ortalama tarihi ise Nisan ayı sonu veya Mayıs ayının ilk yarısı olarak kabul edilebilir.

Ilıca ve yöresinin karla örtülü günlerinin yıllık ortalama sayısı 113,6 gündür. Kar örtüsünün ortalama kalınlığı 78 cm. dir.¹ Ekim ayında sıcaklık derecesi alçalmaya başlar. Ortalama olarak Ocak ayında 6,3° ye kadar düşer. En çok kar yağışı Ocak ayında olur ve aynı zamanda bu ay içinde şiddetli soğuk hüküm sürer. Etkisini Nisan ayına kadar sürdürür. Buna karşılık yaz mevsimi çok kısa ve hayli sıcak geçer. Ağustos ayı sıcaklık ortalaması 19,6°C dir ve yıllık sıcaklık farkını ortaya koyma bakımından oldukça ilgi çekicidir.¹

Metoroloji rasatlarına göre Erzurum ve dolayısıyla Ilıca ve yöresindeki ortalama hava sıcaklığı 6,0°C olarak tesbit edilmiştir. Bu uzun rasat devresinde termometrenin Eylülde 14,9°C ye, Ekimde 8,6°C ye, Aralıkta, 5,1°C ye kadar düştüğü olmuştur.

Yıl içindeki sıcaklığın dağılışı donlu günlerin yıl içindeki dağılışını da etkiler. Donlu günlerin en fazla olduğu aylar, Aralık (29,9 gün), Ocak (30,9 gün), Nisanda donlu günler sayısı yarı yarıya azalır. Ortalama olarak donlu günlerin sayısı bir yıl içinde 131 gün olmakla birlikte ekstrası olarak bu devre daha da uzayabilir. Don süresinin uzun olması her şeyden önce bölgenin kış mevsiminin daha kuru ve soğuk hava kütesinin tesiri altında olmasıyla ilgilidir. Kış mevsiminde buharlaşma da az olmaktadır. (Ocak ayı ortalaması 1,8 dir.)² Ilıca ve yöresinin yıllık ortalama yağış miktarı 460 mm. dir. Bu durum bölgenin yüksekte olması ve sahip olduğu erozifik şartlarla ilgilidir.

Ilıca ve yöresindeki yağışın en yükseğine ilkbaharda, en düşüğüne ise kış mevsiminde rastlanır. Ilıca ve yöresinin mevsimlere göre yağış miktarının dağılışı şöyledir : Kışın 79,5 mm. ilkbaharın 169,3

(1) Metoroloji Bülteni Aralık, 1974

(2) 1967 Erzurum İl Yıllığı, sayfa 141 ve Metoroloji Bülteni Aralık 1974

mm. yazın 102.0 mm. sonbaharın ise 109,7 mm. olarak¹ tesbit edilmiştir.

Yağış mevsiminin arzettiği bu özellik kutbi kontinental hava kütleleri ile tropikal hava kütlelerinin arasındaki mevsimlik mücadelelerinden meydana gelmektedir. Yağışın kış mevsimi dışında yağmur şeklinde olması bu yörede ziraat ve hayvancılığı iyi bir şekilde etkilemektedir². Ilica ve yöresine yıllık yağış oynaklığı ile olan ilgisi hiç bir zaman unutulmaması gerekir. Bu nedenle, erozyonun önlenmesi için ağaçlandırmaya önem verilmesi, yeraltı ve yerüstü sularından en iyi bir şekilde istifade ederek ziraat yapma yollarını araştırmak lâzımdır.

C) AKARSU VE DOĞAL SU KAYNAKLARI :

Doğudan batıya akan Karasu ve buna kuzeyden karışan Çakıllı, Sırtbayları, Salasor ve güneyden Pulur, yer üstü suları ile yeraltı kuyu ve arteziyen bölgenin ekonomik düzenine tesir eden en büyük etkenler olarak gözükmektedir. Ilica ovası önemli olan sıcak su kaynağının oluşudur. Genellikle Kuzeybatı-Güneydoğu istikametinde fay hattından çıkan sular halkın sıhhati için önem taşıyor ve Ilica'ya maddi imkânlar getirir.

Bu araziye etraftan inen suların sıcak oluşu, yerin sıcaklığı ve mağma tabakası ile ilgilidir. Bu nedenle, Ilica ve yöresinde ziraat ve hayvancılık yapan köylünün emeğinin değerlendirilmesi ve daha fazla gelir temin ederek iktisadi seviyenin yükseltilmesi maksadıyla boşa akan kar, yağmur sularının ve tabii kaynak sularının arazinin sulanmasında kullanılması için gerekli olanakların sağlanması şarttır.

Bu su kaynakları dışında, tablo (4 - 5) de görüldüğü gibi Devlet Su İşleri tarafından Ilica ve yöresinde açılan 15 adet arteziyen kuyusu mevcuttur. Bunların bir kısmı içme suyu olarak kullanılmakta, diğer bir kısmı arazinin sulanması için kullanılmaktadır.

Ancak, Ilica ve yöresinin işgal etmiş olduğu 664.000 dönüm arazinin sulanması için yeterli olmadığını söylemek mümkündür.

Bu nedenle, köylünün yapmakta olduğu hayvancılıktan daha fazla verim alabilmesi için arteziyen kuyu sayısının artırılması gerekmektedir.

Tablo 4-5 Devlet Su İşleri Müdürlüğü'nün resmi kaynaklarından çıkarılmıştır.

II — A) ILICA'NIN YILLARA GÖRE MUKAYESELİ NÜFUS DURUMU :

1 — 1970-75 yılları arasında mukayeseli nüfus durumu :

1970 genel nüfus sayımına göre Ilıca bucağının nüfusu 8530'dur. 1971 yılında doğum miktarı 1119, ölüm ise 290 olarak tesbit edilmiştir. Aradaki fark 1970 yılı nüfusuna ilâve edilerek tahmini olarak 1971 yılı nüfusu hesaplanmıştır. Buna göre 1971 yılı nüfusu 9418 olarak bulunmuştur. 1972 yılındaki doğum 1080, ölüm ise 316, aradaki fark 1971 yılı nüfusuna eklenince tahmini olarak 1972 yılı nüfusu bulunmuştur. Bu da 10.182'dir. 1973 yılında doğum 1335, ölüm 325, aradaki fark 1972 yılı nüfusuna ilâve edilerek 1973 yılı nüfusu olan 11.192 bulunmuştur. 1974 yılında doğum 912, ölüm 249 aradaki fark 1973 yılına eklenerek tahmini olarak 1974 yılı nüfusu olan 11.845 bulunmuş ve tesbit edilmiştir.⁶

Gerek Ilıca'da başka yörelere ve gerekse başka yörelerden Ilıca'ya olan göç, bir başka değişle nüfus hareketlerini kesin olarak tesbit etme olanağının olmadığından ve diğer taraftan ülkemizde nüfus sayımı her beş yılda bir yapılmasından dolayı nüfustaki artış bu gün için ancak doğum ve ölüm farkı olarak gösterilebilir. Burada nüfus hareketlerinin nüfus artışına etkisi olmadığı varsayımından bulunmuştur.

2 — 1970-1975 yılları arasındaki aktif nüfusun sektörel dağılımı :

1970 yılı nüfus sayımına göre Türkiye genel nüfusu 35.605,176 dir. Faal nüfus 14.533.725 dir⁷. Bu duruma göre toplam nüfusun % 41'i faal nüfus olarak görünmektedir. Faal nüfus 15 yaşından aşağı çocuklarla 64 yaşından yukarı yaşlar prensip itibarıyla çalışma çağı dışında kabul edilir. Çalışma çağı her ülkenin mevzuatına göre değişebilirse de milletlerarası çalışma teşkilâtı ve milletlerarası istatistik yönünden çalışma çağı olarak 14-65 yaş olarak kabul edilmiştir⁸.

Aynı esasa göre Ilıca bucağının faal nüfusunun hesaplanmasında, 1974 yılında toplam nüfusun % 41'i faal nüfus olduğu göz önüne alınırsa Ilıca bucağında 4856 kişi aktif iş gücü oluşturduğu ortaya çıkar.

(6) Yıllara göre Ilıca bucağındaki doğum ve ölüm miktarları, Erzurum Nüfus Müdürlüğü'nün resmi kayıtlardan çıkarılmıştır.

(7) Türkiye İstatistik Cep Yıllığı. D.İ.E. yayınları, yayın no : 730, 1974

(8) Prof. Dr. Sabahattin Zaim : Çalışma Ekonomisi, Kurtuluş Matbaası Yere Batan Cad. No : 35 İstanbul 1972

III — Ilica'nın Ekonomik yapısı :**A — Sanayi faaliyetleri**

- 1 — 1970 yılından önceki devreye ait sanayileşme faaliyetleri,
2 — 1970 den sonraki sanayileşme faaliyetleri.

1 — 1970 yılından önce Ilica'da kurulan sanayi tesisleri olarak şeker fabrikasını ve bir de ziraî aletler imâl eden bir imâlathane mevcut olup. Ilica Şeker Fabrikası'nın temeli 1954 yılında atılmış 1956 yılında faaliyete geçmiştir. Bu tesisin kurulması Ilica'ya her yönü ile bir sanayileşme faaliyetlerine öncülük niteliğini taşıdığını, bundan sonraki art arda kurulan sanayi tesislerinden anlaşılmalıdır. Demek oluyorki bu gibi yenilikler gerek özel teşebbüs ve gerekse devleti yeni tesisleri kurmaya teşvik etmektedir.

ANKET FORMU 9

İş yerinin adı : .....

Gördüğü işin nev'i : .....

Çalışanın işe başlama tarihi : .....

Çalışanın geçindirmekle mükellef olduğu kişi sayısı : .....

Sendika   B.K.   S.S.K.

Çalışanın herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna üye olup olmadığı : .....

İş yerinin Sahibi mi?   Kiracısı mı?

İş yerinin adı : .....

Gördüğü işin nev'i : .....

Çalışanın geldiği yer : .....

Çalışanın işe başlama tarihi : .....

Çalışanın geçindirmekle mükellef olduğu kişi sayısı : .....

Çalışanın herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna üye olup olmadığı : .....

Sendika   B.K.   S.S.K.

İş yerinin Sahibi mi?   Kiracısı mı?

İlica Şeker Fabrikası 1956 yılında faaliyete geçtiği zaman bu yörenin ticaretine iş gücüne büyük canlılık getirdiği verdiğimiz misâl ve örneklerden daha iyi anlaşılacaktır.

Şeker Fabrikası'nın faaliyete geçmesi ile bir ölçüde çevredeki işsizliğin önlendiği ve diğer yönden o yörenin ve şeker pancarı alım merkezlerinin bulunduğu yerlere ekonomi ve iş gücüne canlılık getirdiği bilinen bir gerçektir. Çünkü, köylünün arazisinin kıymetlenmesi ve ekilen şeker pancarının kolayca değerlendirilmesi ve ekimin yapılabilmesi için devletten kredi alınması köylüye güç kazandırmış ve böylelikle köylü de emeğinin karşılığını almaya başlamıştır.

Şeker Fabrikası'nın kurulması Erzurum ve doğu vilâyetlerinin büyük bir kısmının şeker ihtiyacını rahatlıkla karşılamış, yol ve zamandan tasarruf sağlanmıştır. Fiat politikası yükseldikçe ekim fazla yapılmakta fiyat aynı kaldığı zaman da ekimin azaldığı Şeker Fabrikası'nın resmî kayıtlarından çıkarılmıştır¹⁰. Bu da köylümüzün maddi olanağa olan ihtiyacını, dolayısıyla fakirliğini kanıtlamaktadır. Demek oluyor ki İlica ve çevresinin sosyal yaşantısının ve ekonomisinin yükseltilmesi için bu ve buna benzer bir çok fabrikaya ihtiyacı olduğu anlaşılmaktadır. Eğer hükümetin ve özel teşebbüsün bu olanakları sağladığı takdirde iş gücünün değerlendirileceği, işsizliğin önleneceği ve hayat standartlarının belirli bir seviyeye çıkacağı ve nüfusun gün geçtikçe sanayi kesimine doğru ilerleme gösterecektir. Geçim sıkıntısından dolayı İlica dışına gidenlerde büyük bir düşüş olacağı muhakkaktır.

1970 yılından önce kurulan 5 milyona tamamlanan ve 1964 yılında faaliyete geçen ziraî aletler imalathanesi bulunmaktadır. Bunun kurulmasındaki en önemli faydası çevredeki kapital sahibi olan insanlara cesaret vermiş ve dolayısıyla sanayi tesisleri kurmaya teşvik etmiştir.

Bu durum bilhassa 1970 den sonraki özel teşebbüsün kurmuş olduğu sanayi tesislerindeki hızlı artıştan anlaşılmaktadır. Bu gibi tesislerin yöre halkının bilgi ve görgüsünü artırmaya faydalı olduğu yaptığımız araştırmalar neticesinde anlaşılmıştır.

2 — 1970 yılından sonraki sanayileşme faaliyetleri :

1970 yılından önce faaliyette bulunan sanayi tesislerinin başında Şeker Fabrikası gelir. Araştırmamı yaptığım 1973-1975 yılları arasında Şeker Fabrikası'nda istihdam edilen memur, işçi sayısı ile bun-

(10) Şeker Fabrikası'nın resmi kayıtlarından alınmıştır.

	1970	1971	1972	1973	1974	1975
1970-1975 yılları arasında Ilica ve çevresinde kaç dönüm şeker pancarı ziraatı yapılıyor (Tablo 12).	1200	3500	1950	1500	2500	3100
Ilica ve çevresinde kaç ton pancar elde ediliyor (Tablo 13).	6000	8000	4000	3500	6000	5650
Ilica ve çevresinden pancar alımında ne kadar para ödeniyor (Tablo 14)	1.200.000	1.600.000	1.200.000	1.050.000	1.200.000	2.830.000
Kaç ton küspe Ilica ve çevresine veriliyor (Tablo 15)	2700	3600	1800	1575	2700	2550
1970-1975 yılları arasında Ilica Şeker Fabrikasının şeker istihşali (Tablo 16)	19.020.000	26.878.000	22.259.500	16.792.000	20.962.000	28.971.000

cek ve hayvan besiciliği ile meşgul olan köy halkının geçim seviyesini yükseltecek böylece Ilica ve yöresinin ekonomisinin ve insan emeğinin değer kazanmasına sebep olacaktır. Aynı zamanda Ilica yöresinde mera ve çayırların, hayvan besiciliğinde değer kazanması ve pazar yerinin yakın olması nedeniyle, bu işle iştigal edenlerin sayısında bir artış görüleceği muhakkaktır.

Günde 15.000 Kg. kapasite süt ile çalışacak olan fabrikanın faydası yalnız Ilica ve yöresine değil, Erzurum'un 5 kazasına da hayvan besiciliğini teşvik ettiren ve insan emeğini değerlendiren, halkın geçim seviyesini yükselten ve bu yörenin ekonomisine canlılık kazandıran bir sanayi kuruluşudur. Günde işlenen 15 ton süttten elde edilen mamüllerine Ilica ve yöresinde pazar bulmak zor olacak. Onun için daha büyük kentlerde yeni pazar bulmaya çalışılacaktır.

Süt Fabrikası'nın kurulması Ilica'nın iç ve dış göçle nüfus artışına da tesiri olduğu yaptığım araştırmalar neticesinde görülmektedir.

Bundan başka Erzurum'da kapital sahiplerinin bir araya gelmeleri ile Ilica yöresinde kurulan derneklerinde birleşmesiyle Erzurum Holding ismi altında Erzurum yöresinin ekonomide kalkınmasında büyük katkısı olacağını düşünerek Ilica asfaltının sol tarafında Erzurum Holding adı altında 370 milyon lira yatırımla büyük bir sanayi kuruluşu kurulmuştur. Kurulan bu tesis iki ünite olarak faaliyete geçecek, biri deri ve konfeksiyon, diğeri ise iplik ve dokuma fabrikası olarak çevrenin ve bütün Türkiye'nin ekonomisine olumlu yönde katkısı olacaktır.

Tablo 17) Ilica süt fabrikası tam kapasite ile faaliyete geçtiği zaman süt toplama merkezlerinin isimleri :

- 1 — Erzurum merkez (Ilica ve yakın köyleri dahil)
- 2 — Aşkale (süt toplama merkezi)
- 3 — Tekman (süt toplama merkezi)
- 4 — Hınıs (süt toplama merkezi)
- 5 — Horasan (süt toplama merkezi)
- 6 — Karayazı (süt toplama merkezi)

Deri ve konfeksiyon fabrikası 1976 yılı içerisinde faaliyete geçeceği tahmin edilmektedir.¹⁷ Tam kapasite ile çalışmaya başladığı zaman 2000 küçük baş hayvan derisi işleyeceği ve bu işlediği deriden 250 parça giyim eşyasını imâl edeceği¹⁷ öğrenilmiştir.

Deri ve konfeksiyon fabrikası tam kapasite ile faaliyete geçtiği taktirde, fabrikada 350 işçi, 50 ye yakın yönetici ve teknisyenin çalıştırılacağı ve bunların da geçindirmekle mükellef oldukları aile fertlerini ilâve ettiğimiz taktirde, ortalama bir ailenin nüfusunu 5 kişi olarak kabul edersek 2000 kişinin geçimini sağlayacak ve böylece Ilica'nın nüfus artışına sebep olacaktır.

Bu sanayinin kurulmasıyla Ilica ve yöresinde büyük bir ölçüde işsizliği önleyeceği ve iş gücüne değer kazandıracığı söylenebilir. Yine Erzurum Holding'in yetkililerinden öğrenildiğine göre yapılan giyim eşyasının % 75 döviz sağlamak maksadıyla yurt dışına ihrac edilecektir.

Deri ve konfeksiyon fabrikasının kurulması Erzurum'un bütün kaza ve nahiyeleri ve yakın kentlerde küçük baş hayvan yetiştirmeğe teşvik edeceği ve dolayısıyla bu işle iştigal eden köylünün gelir ve geçim seviyesinin yükseleceği ve bu yörenin ekonomisine büyük tesiri olacağı söylenebilir.

Erzurum Holding'in kurmakta olduğu sanayi tesislerinden iplik ve deri dokuma fabrikası tam kapasite ile 1977 yılında faaliyete geçtiği taktirde 400 işçi, 600 büro memuru, yönetici ve teknisyenden oluşacak bir kadro istihdam ettireceği tesbit edilmiştir.

Böylece Ilica ve çevresinde işsizlik bir derecede önlenecek, geçim seviyesi yükselecek ekonomisinde gelişme kaydedilecektir. Tam kapasite ile çalıştığı zaman (tablo 18 de görüldüğü gibi) işleyeceği pamuk miktarında yıldan yıla bir artışın olacağı tahmin edilmektedir.

TABLO : 18

YIL :	İŞLENEN PAMUK MİKTARI :
1977	165 ton
1978	178 »
1979	190 »
1980	210 »
1981	250 »

Bu pamuktan (Tablo 19) 1977-1981 yılları arasında pamuklu dokuma üretimi görülmektedir. Böylece dokuma sanayii yıllara göre artış göstermektedir.

TABLO 19

YILLAR :	PAMUKLU DOKUMANIN MİKTARI :
1977	825 milyon metre
1978	830 » »
1979	840 » »
1980	865 » »
1981	1060 » »

Tablo 17-18-19 Erzurum Holding'in yetkililerinin vermiş oldukları kaynaklardan çıkarılmıştır ve öğrenilmiştir. (13)

1970 yılından sonra kurulan sanayi tesislerinden dördüncüsü Doğu Holding Anonim Şirketi'dir. 13 Milyon lira harcanarak kurulan margarin yağ fabrikası günde 20 ton margarin, 30 ton rafine ayçiçeği yağı işleyecek ve böylece yurt ekonomisine büyük katkısı olacaktır.

Bunun için hammaddesinin Bursa, Trakya ve Çukuroca Bölgesinden temin etmektedir. Bir kaç yıl sonra Şeker Fabrikası'nın Ilica ve yöresindeki pancar ziraatını teşvik etmek maksadıyla köylülere uygulamakta olduğu kredi sistemine margarin yağ fabrikası daha fazla imkânlar tanımak suretiyle ayçiçeği ziraatının Ilica ve yöresinde yapılmasına sağlayacağı fabrika yetkilisinden öğrenilmiştir.

Böylece Ilica ve yöresinde bu işle uğraşacak köy halkının gelir seviyesinin yükseleceği ve iş gücünün değer kazanacağı büyük bir ölçüde işsizliğin önleneceği bir gerçektir. Aynı zamanda Ilica nüfusunda artış olacaktır. Bu sanayi tesislerinde muhtemelen 200'e yakın işçi ve yönetici çalıştırılacağı ilgililerden öğrenilmiştir. Bunların da bakmakla yükümlü oldukları aile fertleri de ilâve edildiği takdirde 2000'e yakın bir ailenin geçimini sağlayacağı ve bu ailelerin her türlü ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılama imkânı bulacaklardır.

1970 yılından sonra özel teşebbüsün gayretleriyle 800.000 TL. harcama ile kurulan, 1974 yılında tam kapasite ile faaliyete geçen ağır sanayi ayda iki bin parça valiz imâl etmekte Ilica ve yöresinin hatta Erzurum, Kars, Ağrı vilâyetleri ve kazalarının ihtiyacını büyük bir ölçüde karşılamaktadır. Aynı zamanda bu işle meşgul olanlar 20 kişiye yakın insanın iktisadi seviyesinin yükselmesine ve işgücünün değer kazanmasına etkin bir rol oynayacağı görülmektedir. Yine özel teşebbüsün gayretiyle 3 milyona mal olan ve 1964 yılında faaliyete geçen Gülcan Tavukçuluk Anonim Ortaklığı Ilica, Erzurum ve diğer yörelerin büyük ölçüde yumurta ihtiyacını karşılamakta ve yumurta fiyatının bir seviyede tutulmasında denge unsuru olmaktadır.